

Vladimír Pikora & Markéta Šichtařová

DO DŮCHODU S PLNOU KAPSOU

aneb Poodhalená budoucnost

 IBISINGOLD[®]
we make people independent

Vladimír Pikora & Markéta Šichtařová

DO DŮCHODU S PLNOU KAPSOU

aneb

Poodhalená budoucnost

NF Distribuce

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy:

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné nebo elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Ing. Markéta Šichtařová
Ing. Vladimír Pikora, Ph.D.

Do důchodu s plnou kapsou aneb Poodhalená budoucnost

Vydala NF Distribuce s.r.o.
zapsaná v OR vedeném u Měst. soudu v Praze,
Oddíl C, vložka č. 112680,
Zlešická 1848, 184 00 Praha 4, Česká republika

Sazba Luděk Krušínský
Vytiskly CZECH PRINT CENTER a. s.,
Černokostelecká 613/145, 108 00 Praha 10
První vydání, Praha 2021

© NF Distribuce s.r.o., 2021
Cover Photo © Tomáš Nosil
Cover Design © Jan Ignác Říha
Jazyková korektura © Kateřina Siegllová

ISBN 978-80-88200-25-3

VĚNOVÁNÍ

Našim andílkům – Barborce, Martínkovi, Bertíkovi, Daníčkoví, Filípkovi, Viktorce, Alex a všem jejich následovníkům.

Zvláštní poděkování patří Ing. Jiřímu Cihlářovi, který nám pomáhal nejen s daty a formulacemi částí textu, ale i s některými výpočty z trhu nemovitostí.

„S důchodem nespolehej na vládu, ale na sebe. Pravděpodobnost, že tu stejná vláda za rok nebude, je mnohem větší, než že tu nebudeš za rok ty.“

Vladimír Pikora

OBSAH

PŘEDMLUVA	10
-----------------	----

ČÁST 1:

ÚVOD	12
Peníze, bohatství a rodinný rozpočet	12
Tři pravidla mého otce aneb kdo šetří, má za tři?	13
Škola základ života?	14
Je vždy risk také zisk?	15
Příklady úspěšných	16
Co v této knize najdete? A co máte hledat jinde?	17

ČÁST 2:

OSOBNÍ FINANCE	18
Domácnosti, jejich příjmy, úspory a dluh	18
Stal se ze mě zelený zachránce planety. Nedobrovolně.	19
Jak je na tom naše bohatství?	21
Dluhy českých domácností v detailu	22
Třicet jedna procent lidí nic nešetří – nůžky se rozevírají	24
Část Čechů nespoří, ale pětina ani nemá z čeho spořit	25
Jak šetřit, když nic nemáš? Změnit se!	27
Není pravda, že se nedá naspořit	27
Proč šetřit, když se budou peníze shazovat z vrtulníku?	29
Jak myslíme na budoucnost a na důchod?	29
Mizerná finanční gramotnost mnoha lidem vyhovuje	30
Finanční gramotnost dle českého ministerstva	31
Proč jsou lidé finančně nigramotní?	32
Dnešní chudí a bohatí důchodci	34
Řada lidí bude pracovat až do smrti	35
Kolik si naspořit, abych přežil důchod?	35
Jak dlouho musíme na důchod spořit?	37
Jak budeme žít v důchodu	37
Proč preferovat vlastní úspory před veřejnými?	39
Troška matematiky ze základní školy pro každého	40
Inflace přináší problémů víc, nezapomínejme na ni	41
Jak výnos ovlivní důchod?	41
Pasivní příjem	42
Pasivní příjem, když nemám peníze	43
Pasivní příjem a finanční trhy	45
Auto jako symbol mrhání penězi?	46
Sdílené auto versus vlastní auto	47

Investice do vlastního bydlení – ochrana před chudobou	48
Vysoký důchod neznamena nutně vysoký důchod	50
Český trh nemovitostí jako investice	52
Je vhodnější investicí starší, nebo nový byt?	53
Regionální rozdíly na trhu nemovitostí	54
Nájemné z bytu	55
Problémy nabídky a poptávky	56
Zamrzlá výstavba	57
Rizika trhu nemovitostí	59
Kde jen udělali soudruzi z NDR chybu?	61
Trh pozemků a zemědělské půdy jde nahoru	62
Investice do zlata	63
Zlato je dobré, ale nesmí se to přehánět	69
Akcie jako investice na důchod	69
Kapitalismus předluženého spekulanta	70
Nejlepší čas na založení akciovky – úspěch zaručen!	72
Tři druhy investorů na přepáleném trhu	74
Místo centrálně řízených ekonomik – centrálně řízené akcie	75
Děti jako zajištění na důchod	77
Business model penzijních reforem	79
Jak vidí investice velcí hráči	80
Rizika investic po covidu-19	81
Kolektivistická filozofie si brousí zuby na vaše peníze	82
Riziko konfliktu	84
Globální politika ovlivní vaše úspory a peněženku	84
Jak šlo v minulosti ochránit majetek	86

ČÁST 3:

NEKONEČNÁ REFORMA ČESKÝCH PENZÍ	88
Permanentní česká reforma	88
Jak to děláte, že máte tolik dětí?	89
Lidé ztratili víru, nevěří v systém	90
Zvětšují se příkopy	91
Svět se změnil, Západ je předlužený a bezmocný	93
Nová situace na finančních trzích	95
Za vším hledej centrální banky	96
Historie českých důchodových reforem	97
Když nevíš co dál, vytvoř komisi, na ni hod neúspěch	98
Malá a velká důchodová reforma	100
Transformované a netransformované fondy	101
Mají rodiče spořit dětem na důchod?	102
Neviditelná Potůčkova komise a Babišova nereforma	103

Důchody volby vyhrávají	104
Zvyšování daní kvůli důchodové reformě	106
Proč je třeba reforma důchodů i v ČR?	108
Vládní i opoziční populismus nezná mezí	108
Demografické faktory jsou varovné	110
Věk odchodu do důchodu poroste	111
Veřejné finance nejsou udržitelné	112
Podle ministryně reformu nepotřebujeme	114
Babišova truc-komise	115
Jak se dělá politický marketing	116
Paní ministryně je unavená z otázky, kde na to vezme	118
Důchodová reforma ignorující děti je jen účetní úlohou	119
Kdy do důchodu?	122
Ještě další lži o důchodech	123
Málo odpracovaných let?	124
Komise pro spravedlivé důchody	126
Tak socialistickou komisi jsme ještě neměli	127
Komise Nerudové, nebo Maláčové?	129
Důchod je prý o genderu	130
Systém je vážně nespravedlivý, Komise to neodstranila	132
Diskriminace mužů...?	133
Auta a rodiny jenom pro spodiny?	134
Úředníci navrhli genderové řešení	137
A jak má tedy ta slavná reforma vypadat?	138
Financování 0. a I. pilíře	140
Detaily financování jen kusé	141
„Spravedlivá“ varianta je nespravedlivá	142
Technická varianta jako bouře ve sklenici vody	143
Úsporná varianta je cestou k chudobě	144
Dočkáme se státního penzijního fondu?!	145
Nejvíc socialistická řešení tlačí Piráti	147
Kde nic není, ani čert reformu nevyčaruje	148
Účet dlouhodobých investic	149
Jak hodnotí naše reformy OECD?	150
Živnostník jako škodná	152
Můj návrh důchodové reformy v kostce	153

ČÁST 4:

DŮCHODOVÝ SYSTÉM	158
Riziko chudoby v důchodu	158
Bude málo pracujících a moc důchodců	160
Útěk mozků na severozápad	162

Zachrání nás imigrace?	164
Existuje řešení demografické krize?	165
Spor generací o důchody	166
Penzijní krize	168
Místo ztráty se mluví o záporném zhodnocení fondů	169
Do čeho investují fondy?	170
Alternativní investice fondů	171
Covid jako další metla penzijních fondů	172
Důchody jdou do kytěk a hází se to na koronavirus	173
Proč řešit důchody, dokud nám půjčují?	174
Reakce trhů na koronavirus byla brutální	175
Koronavirus vyděsil vlády a ty otevřely penzijní fondy	175
Latinská Amerika si poničila penzijní fondy	176
Australané vybrali důchody na splacení hypoték	178
Jak fungují důchody ve světě dnes a v minulosti	179
Rodinný model je jediný historicky prověřený	180
První důchodový systém byl už před naším letopočtem	180
První pilíř je základ	181
Druhý a třetí pilíř jako záchrana před prvním	182
Dva základní systémy důchodů	183
Trendy reforem důchodových systémů	185
Teprve nouze nutí politiky k reformám	186
Trendem jsou fondy, zásluhy, permanentní reforma	188
A půjdeme vůbec někdy do důchodu?	189
Století ženy si žádá změnu důchodů	191
Důchodové fondy budou zelené	192
Proč mohou být zelené fondy průšvih?	193
Kde se bere poptávka po zelených dluhopisech	194
Mladík se soudí s penzijním fondem kvůli klimatu	195
Který důchodový systém je nejlepší?	197
Dluh a úspory domácností souvisí jinak, než si myslíte	198
Allianz nabízí zajímavější žebříček	199
Nizozemský systém je prý nejlepší, přesto má mouchy	200
Dánský systém přehřívá trh nemovitostí	202
Japonský systém je neudržitelný, i kdyby bylo víc dětí	204
Čínský systém jednoho dítěte přinese peklo	204
Čínská ekonomika se změní a s ní i investice	206
Skončí francouzský důchodový systém revolucí?	207
Německý důchodový systém	209
Napravo od singapurského systému je jenom zeď	210
Povinná investice doma nemusí být nejlepší	211
Anglosaské systémy	212

Chilský systém	213
Otevření penzijních fondů a dopad na akciové trhy	214
Řecko jako ráj důchodců	216
Itálie se chystá na další reformu	218
Mexická reforma postrádá ostré papričky	219
Poprvé za devadesát let mají v Rusku reformu důchodů	219
Populismus reforem	220
Slovenský pokus o nápravu populismu SMERu	221

ČÁST 5:

JAK SE SÁM ZABEZPEČIT NA DŮCHOD?	223
Pozor na euro	223
Fond obnovy EU	224
Skutečný důsledek evropské měnové politiky	225
Zombie firmy	227
Zhoršení kvality cenných papírů.....	228
Skryté znárodnění a centrální plánování	229
Specifický problém inflace	230
Rekordní množství záporných dluhopisů	230
Pyramidová hra	231

ČÁST 6:

SHRNUTÍ – DĚLEJTE VŠE NAOPAK	234
Pravidlo číslo 1 – pozor na stát	234
Pravidlo číslo 2 – kolik spořit	235
Pravidlo číslo 3 – nemovitosti	236
Pravidlo číslo 4 – zlato	237
Pravidlo číslo 5 – kryptoměny	239
Závěr	242

PŘEDMLUVA

Pokládáte si už delší dobu otázku, jak je to možné, že s ekonomikou to jde od desítky let pěti nejenom u nás, ale prakticky po celém rozvinutém světě? A podlehl jste při hledání odpovědi dojmu, že za všechnu mizérii světa může covid, a kvůli němu ekonomiky ztrácí tah na bránu?

Potom jste se zmýlili.

Příčina dekadence západní civilizace je úplně jinde. Covid je jen banální záminkou. Předtím, než si část lidstva coby téma našla covid, měla coby téma globální oteplování, a ještě před ním gender. Až vyšumí covid, najde si téma jiné. Nevím, jestli to bude hrozba jaderné války, kosmické záření anebo práva zvířat. Je to fuk, jenom je jisté, že něco to bude. Ale to všechno jsou jen záminky. Otázka zní jinak: Proč se těmto pseudotématům v novém miléniu tolik daří?

A odpověď zní: Protože se změnilo společenské paradigma mnoha lidí. A protože jsem ekonom, budu sice mluvit o poli ekonomickém – ale dosadte si jakýkoli jiný obor. Zjednodušeně řečeno, došlo k výraznému odklonu od individualismu směrem ke kolektivismu.

V ekonomické teorii je to reprezentováno výrazným rozšířením takzvané moderní monetární teorie. Moderní monetární teorie má některé shodné rysy s marxistickou teorií nadhodnoty. Nelze sice mezi ně rozhodně klást rovnítko, ale výchozí myšlenkové konstrukce skutečně jsou v mnohých rysech srovnatelné. Tato teorie ovládla zejména centrální banky, což zase bylo umožněno tím, že do bankovních rad centrálních bank přestali být dosazováni zkušení bankéři a teoretici hospodářské politiky, a začali sem být jmenováni právníci či vysloužilí politici. To umožnilo, že tato moderní monetární teorie začala být aplikována v reálném životě.

Praktickým důsledkem tohoto uplatňování „moderních“ monetárních teorií v praxi je pak takzvané kvantitativní uvolňování, případně uplatňování zelených (a jiných politických) teorií centrálními bankami. A jejich důsledkem je zase historicky bezprecedentní nafouknutí cenové bubliny u cenných papírů, vznik zombie firem, zdražení realit a zestátnování, které je dáno výkupem soukromých aktiv centrálními bankami.

Vedle toho, že posiluje státní sektor a prudce roste podíl zombie firem, dochází ke snižování ekonomického potenciálu všech takto mrzačených ekonomik. To znamená, že Evropa se stále víc propadá do podobného stádia, jaké jsme viděli kdysi v zóně RVHP: Naoko nedochází k příliš velkým recesím ani k růstu nezaměstnanosti, ale za cenu toho, že se snižuje konkurenceschopnost celé zóny. V tomto případě již nelze poměřovat západní a východní Evropu jako před rokem 1989; dnes je to celá Evropa versus zejména Asie. A Severní Amerika Evropě zdatně sekunduje.

A tak jako dnešní stav navodila změna filozofie (odklon od kapitalistického individualismu směrem ke kolektivismu), tak také nastartovat ekonomickou efektivnost může opět jedině změna filozofického paradigmatu v opačném

směru. Nemá smysl bavit se o tom, co by centrální banky či vlády musely udělat, abychom se dostali ekonomicky do kondice (zastavit kvantitativní uvolňování, zastavit zadlužování, nechat zbankrotovat předlužené země atd.) – protože centrální banky ani vlády to neudělají, dokud se filozofický pohled na ekonomiku nezmění. A to je patrně aktuálně nereálné.

Víc než kdy dřív tedy má dnes smysl zamyslet se nad tím, jak z této situace jako jedinec vykličkovat bez velké ztráty majetku a s co nejlepším výhledem na vlastní budoucnost.

A odpověď je vlastně celkem jednoduchá: Nevěřte státu, nespolehejte na to, že se o vás v důchodu postará, nevěřte fiat měnám. Spolehejte na hmatatelné hodnoty a vlastní spoření.

Tato kniha vysvětluje víc do detailů, co hrozí, a jak z toho ven.

ČÁST 1.

ÚVOD

Peníze, bohatství a rodinný rozpočet

Vladimír Pikora

Peníze jsou údajně jednou z nejčastějších příčin domácích hádek a zničily už ne jeden vztah.¹ Průzkumy ukazují, že čím mají lidé větší dluhy a nižší vzdělání, tím častějším zdrojem hádek peníze jsou. Zní to logicky.

Podobně jako je v každé zemi jiná ekonomika a jiná státní kasa, je i v každé rodině jiný systém. Každá rodina i každý jednatel přistupují k penězům jinak. Jen se o tom obvykle veřejně moc nemluví. Rodinné peníze jsou pro většinu lidí až moc důvěrné. Jsou jakýmsi sociálním tabu. Snad i proto s nimi má tolik lidí problémy. Vzhledem k výši zadlužení domácností z toho ovšem už začíná být celospolečenský problém.

A tak pomalu nastal čas, aby se o rodinných penězích začalo veřejně mluvit víc: řada lidí potřebuje radu. Už v době, kdy ještě aktivně peníze vydělávají, mají s nimi problémy. Až jednou budou v důchodu a vydělávat nebudou, budou mít nejspíš problém ještě větší.

Standardně děti kopírují chování svých rodičů a to, co dělali rodiče, dělají také. Tak funguje přirozená výchova nejen u lidí, ale u všech savců. Ale vážně to dobře funguje i v dnešní době, kdy mají děti život tak diametrálně jiný než jejich rodiče? Střední třída se rychle rozmohla. Střední vrstva žije životy dřívější vyšší vrstvy, ale často to pořádně neumí.

Krásně to je vidět na cestování, opravách spotřebního zboží nebo na oblečení. Můj děda nikdy nebyl v zahraničí. Můj otec byl nejdál po Evropě a až krátce před smrtí byl prvně mimo Evropu. Já už byl na všech kontinentech kromě Antarktidy. Máme tolik oblečení, že ho často ani neunosíme, a už ho vyhazujeme. Spotřební elektroniku skoro nikdo neopravuje, protože oprava je dražší než pořízení nové věci. Kopírovat model našich předků nemá proto u spotřebního chování v dnešní době valný smysl. Svět se změnil.

Platí to i u financí. Mnoho věcí dělali naši rodiče správně a vzhledem ke své době toho ani moc jinak dělat nemohli. Základem rodinných financí mých rodičů bylo, že si vedli jakési oddělené účetnictví a každý měl svou kasu. Otec dával matce část výplaty na domácnost a po každém rodinném nákupu udělal soupis, co koupil za své, a dal jí to k vyúčtování.

Říkal jsem tomu už tehdy rodinné účetnictví. Jak já to nenáviděl! Nemohl jsem se na to tehdy dívat a už jako malý kluk jsem si řekl, že v mé domácnosti to tak nikdy nebude. Říkal jsem si tehdy: Pokud jsme jednou manželé a máme

¹ <https://www.kurzy.cz/zpravy/476057-dluhy-nici-vztahy-kvuli-financim-se-hada-petina-zadluzenych-paru/>

spolu děti, máme také společné peníze a nebudeme vést několik pokladen s mnoha „syntetickými“ účty rozdělenými podle účelu.

A tak já dneska sice mám svůj účet v bance, ale už léta jsem ho neviděl. Jednoduše jsem ho z pohodlnosti svěřil do správy své ženě... (aneb kozel zahradníkem).

Jasně, mnoho drsňáků posměšně prohlásí, že jsem podpantoflák a že u nás doma vládne žena. Když chtějí, nechť si to myslí. Pro mě stojí věci tak, že moje žena zvládne domácí pokladnu stejně dobře jako já, a mě tyto mikrofinance nebaví. S naším systémem jsme oba spokojeni. Mě zajímá jen to, aby bylo na účtu vždy dost peněz. A díky tomu jsme se kvůli penězům nikdy nehádali.

Možná to ale souvisí také s tím, že jsem nikdy neměl velký dluh. Mít dluhy a nemít práci je jistě dokonalá rozbuška k hádce. A tak zkuste řešit oboje včas. Možná že až si přečtete tuto knihu, budete mít na úvěr jiný názor než dřív. Je to jako s ohněm: dobrý sluha, ale zlý pán.

Tři pravidla mého otce aneb kdo šetří, má za tři?

Vladimír Pikora

Jak už jsem řekl, prvním pravidlem vedení rodinné kasy mého otce byly oddělené účty. Dělá to i řada mých vrstevníků. Někteří se kvůli tomu dokonce nežení. Mají pocit, že oddělené účty jim v případě rozchodu zjednoduší život.

Možná mají pravdu. Možná to je i tak, že oddělené účty spíš vytvářejí podmínky k tomu, aby bylo snadné se rozvést. Jiní zase vidí rozvod až jako poslední řešení, a tak se mu snaží vyhnout právě tím, že si účty nedělí. Jakmile je rozvod drahý, je jeho pravděpodobnost nižší. I když jak víme, i nejbohatší muž planety se rozvedl, což dokazuje, že partner je pro nejednoho člověka to nejdražší, co kdy měl, a to ve finančním slova smyslu.

Druhým pravidlem, které měl můj otec a které jsem nenáviděl, bylo, že celý život šetřil. Všude, vždy a na všem. Už jako malý kluk jsem si řekl, že já šetřit nebudu. A taky moc nešetřím. Když zjistím, že potřebuju víc peněz, víc vydělávám. Pro mnoho lidí je základním heslem: „Kdo šetří, má za tři.“ Nesmysl! Kdo šetří, ten si neužije život, a stejně nic nemá.

Teď si asi říkáte: „Co tu ten Pikora píše za blbosti? Já si koupím knihu o důchodech a spoření a oni mi řeknou, že spoření je k ničemu!“ Nu – když ještě chvíli vydržíte a budete číst dál, pochopíte, jak to myslím.

Cestou k bohatství není šetření, tedy obrácení každé koruny třikrát, než ji vydám, ale investování. Nejde o odkládání peněz a spotřeby, ale o zhodnocení peněz.

Aby nedošlo k mýlce: to rozhodně neznamena, že má člověk vyhazovat peníze z okna a nemá o výdajích přemýšlet. Chce to jen jiný přístup: Pracuj, jak můžeš a jak tě uspokojuje, a co jde, to investuj. Nezapomeň si při tom ale užívat života. Ostatně jen kvůli práci jsme se nenarodili.

Teď si možná říkáte, že nenechám na otci nit suchou. Není to ale pravda. Mnoho z jeho zásad platí stále. Třeba jeho třetí pravidlo. Tím bylo: Nikdy se

nezasadluž! To je celkem správné pravidlo v takovém případě, kdy člověk neví o dobré investici a o opravdu užitečném využití dluhu. A opravdu dobrých investic je málo. A na ty nedobré se vážně nevyplatí mrhat tím, co většina z nás najde na výplatní pásce či ve výsledovce svého podnikání – i když „výplatní páska“ nebo „výsledovka“ je příliš počestné označení, trefnější by bylo mluvit o tom, co nám zbude po zaplacení výpalného státu.

Škola základ života?

Markéta Šichtařová

Za mládí našich rodičů nebylo moc příležitostí k investici, zvláště proto, že generace rodičů dospívala většinou v socialismu. Rozumných lákadel k zadlužení bylo v takovém společenském uspořádání málo. Dnes je to jinak. Dnes má dluh skoro každý, a to po celé planetě. Moderní kapitalismus je založen na dluhu. Dluh je ovšem také bičem světové ekonomiky.

Dnes je příležitostí k zadlužení nespočet. Většina dluhů je ale nešťastná. Často lidé podlehnou svodu okamžité spotřeby nebo představě, že na něčem jednoduše vydělají, aby toho pak litovali. Za půjčené peníze si v moderním světě nejčastěji kupujeme věci, které vlastně nepotřebujeme.

Co opravdu potřebujeme a má smysl pro každého, je vlastní bydlení a vzdělání. Tady má dluh smysl. Nicméně ani vzdělání nesmíme přeceňovat a chápat jej tak dogmaticky, jak jej chápali mnozí naši rodiče.

Například manželova maminka si celý život myslela, že kdyby měla vysokou školu, byla by spokojenější, protože by byla šéfovou své šéfové. (Já si tím zase tolik jistá nejsem; pro šéfování musí být na prvním místě povaha, až na druhém místě případně vzdělání.)

V každém případě svého syna celý život do škol tlačila. Považovala je za velmi důležité. Dobře si pamatuju, že když můj tehdy-jíž-manžel jednou řekl, že načatý doktorát nedodělá, protože žere moc času a on na něj kvůli práci nemá čas, rozplakala se. Jen kvůli ní pak doktorát otráveně dokončil, aby měla radost, že má syna doktora. Ale sotva by dnes bez doktorátu dělal něco jiného, než dělá. Papír na vzdělání není zárukou ani úspěchu, ani peněz.

Znám mnoho takových, kterým to ve škole moc nešlo, ale v businessu jsou velmi úspěšní. Od přírody jsou inteligentní, ale nebaví je sedět a učit se. A na druhou stranu znám řadu doktorů, kteří mají prázdné kapsy. Já si to vysvětluji postojem k riziku. Prostě někdo riskuje – a vyjde mu to. A někdo celý život sedí v koutku a čeká, že si jej kdosi všimne – a pak mu ani vzdělání není nic platné.

A pak jsou samozřejmě miliony jiných, kteří riskují, ale nevyjde jim to – o těch se ale většinou nedozvíme. Obvykle zůstávají navždy neznámí. Zato Billa Gatese a další, kteří nezvládli dokončit vysokou školu, znají všichni. Dost možná tu bylo několik milionů pokusů o podnikání podobných týpků, ale uspěla z nich jen hrstka – a ti jsou dnes globálními celebritami. A pak to na první pohled vypadá, že k tomu, aby byl člověk úspěšný, nesmí studovat vysokou školu.

Takto to ale rozhodně nevidím. Formální vzdělání je pro některé obory klíčové; těžko z vás bude chirurg bez školy. Současně se ale význam vzdělání nesmí se přeceňovat: Než být podprůměrným inženýrem, je lepší být nejlepším truhlářem v zemi.

Je vždy risk také zisk?

Vladimír Pikora

Jak jsme to mysleli s tím riskem a riskováním? Mám kolem sebe řadu kamarádů, kteří jsou bohatí, a řekl bych, že někteří i opravdu hodně bohatí. Shodou okolností ale nikdo z těch *opravdu hodně* bohatých není z vyložené chudé rodiny. Samozřejmě ne že by to nešlo – pocházet z chudé rodiny a pak se nadprůměrně vyvíhnout. Ale dobře situovaná rodina má jednu malou výhodu do začátku:

Když je člověk z bohatší rodiny, obvykle ví, že mu doma často půjčí na podnikání, a když jim dotyčný půjčku nevrátí, budou mu sice nadávat, ale hlavu mu nejspíš neutrhnou. Takový člověk může hned od mládí riskovat daleko snadněji než někdo, kdo stejným riskováním může přijít o všechno. Snadněji si tak například půjčí na novou, neozkoušenou technologii. Ta se může ukázat jako propadák, nebo jako zlatý důl.

Člověk z chudé rodiny, který sám nic nemá a jehož rodiče také nic nemají, si musí na všechno regulérně půjčit v bance. A pokud mu už banka na nějaký bláznivý nápad půjčí, většinou nemá tak vysoký sklon k riziku jako člověk z bohaté rodiny. Čím je mladý podnikatel chudší, tím víc si chce být jist, že jeho projekt vyjde. A tak ačkoli má třeba stejnou myšlenku jako člověk z bohaté rodiny, častěji ji „pro jistotu“ nechá plavat. Sice tedy nezbankrotuje, ale také tím ochotněji spálí šanci na opravdové zbohatnutí.

Další výhodou lépe situované rodiny je to, že děti okoukávají chování rodičů. Když jsou rodiče zvyklí žít ze sociálních dávek, pravděpodobnost, že dítě bude velký pracant, není tak velká jako u rodiny, kde jsou oba rodiče úspěšní podnikatelé a děti mohou okoukat, jak se úspěšné myšlenky přetavují do skutků.

Pochopitelně všechno to, co říkám, neplatí beze zbytku. Opravdoví vizionáři jsou lidé, které nedefinuje původ, ale způsob myšlení. Může to ovšem být další kamínek do finální mozaiky. Každopádně myšlenka je vždy základ, ale sama o sobě je k ničemu. K ní pak ještě musí přibýt ochota riskovat a schopnost sehnat peníze k podstoupení tohoto risku.

Obvykle platí, že se vzděláním rostou příjmy. Ale přestává to platit u nejvyššího vzdělání. Inženýr obvykle vydělává více než maturant a je přitom jedno, jestli studoval v Praze nebo Plzni. Ale držitel titulu Ph.D. už nemá v průměru o tolik vyšší příjmy než inženýr, ačkoli studoval, a tedy investoval do sebe, o několik let déle. A rozdíl mezi docentem a doktorem Ph.D. je ještě menší. A opravdu si nemohu vzpomenout na profesora třeba v roli generálního ředitele banky nebo miliardáře...

Zkrátka čím vyšší vzdělání, tím menší souvislost se schopností vydělávat peníze. A tak třeba to, že je někdo profesor, říká jen tolik, že dotyčný je vědec. Neříká to nic o tom, že by byl organizačně schopný, nebo dokonce bohatý.

Příklady úspěšných

Markéta Šichtařová

Ať jsou rodiče bohatí, nebo chudí, v každém případě mohou ovlivnit úspěch svých dětí, a to i v případech, že děti po nich nic nezdedí. Děti mohou být bohaté svým přístupem k životu, který jim rodiče ukážou jako příklad. Vychováme-li děti jako bázlivé, budou také bázlivě investovat. Naučíme-li děti klanět se rábdobyaautoritám, dost možná nikdy už z jejich stínu nevystoupí.

Je to právě troufalost a sebedůvěra, čemu se děti mohou od rodičů naučit a co pak zásadním způsobem ovlivňuje jejich další úspěchy.

Nic, naprosto nic na světě neospravedlňuje sebeobětování a vzdání se pronásledování svého vlastního životního štěstí. Pokud budeme děti učit, že morálním kladem je obětovat se, obětovat své štěstí jiným, na úkor svého vlastního úspěchu jiným „páchat dobro“, o které se ostatní nijak neprosí, pravděpodobně vychováme zatrpklého a nesamostatného člověka, který bude za „hřích“ považovat, pokud si sám troufne být šťastný. Který bude čekat, že tak jako se on obětuje pro druhé, tak se také jiní lidé obětují pro něj a postarají se o něj. Který nikdy úspěchu nedosáhne, protože dosažení úspěchu pro něj nebude motivací a hodnotou.

Pokud naopak budeme děti učit, že dosahování svého vlastního životního štěstí je tou nejskvělejší a nejmorálnější věcí pod sluncem, pravděpodobně z dětí vyrostou samostatně uvažující bytosti, pro které bude štěstí a dosahování úspěchů přirozeným duševním stavem.

Příklady úspěšných lidí známe všichni. Ne všechny z těch příkladů musejí být vysloveně sympatické, ale nelze jim vesměs vzít, že troufalost a sebedůvěra z nich udělala bohatší lidi, než je většina ostatních. A vzdělání v tom ani nemuselo hrát tu největší roli.

Většinou tyto lidi spojuje to, že nejsou vysloveně hloupí, mají silné sebevědomí a hodně investují. To poslední je nejdůležitější. Dva doktoráty by těmto lidem byly spíš na škodu než k prospěchu.

Naproti tomu lidé s nižším sklonem k riziku a vyšším vzděláním obvykle končí v korporacích. A pokud je takový člověk s větším odporem k riziku velmi nadaný, může tu udělat i zářnou kariéru. Nicméně jakmile se dotyčnému nedostává ochoty riskovat, většinou nekončí jako podnikatel, ale spíš jako zaměstnanec, třeba i velmi dobře situovaný. Výraz „neochota k riziku“ přitom není nikterak pejorativní; je to prostě jedna z vlastností, která je v mnoha oborech žádoucí. Asi těžko by někdo po vysokém státním úředníkovi vyžadoval, aby měl zálibu v riskování veřejných peněz.

Ale přesto, ať už je někdo založením opatrný, nebo střelec od boku a gambler, pro každého tu je šance, jak investovat v rámci svého rozpočtu a daného povov-

lání. I malé investice, které se pravidelně opakují, vedou nakonec ke spokojenému životu a finančnímu zajištění. Na první ligu to sice s kombinací přemíra opatrnosti – malé vzdělání – nulové dědictví nejspíš stačit nebude, ale i tak si můžete vybudovat slušné zázemí.

Co v této knize najdete? A co máte hledat jinde?

Vladimír Pikora

Cílem této knihy je zamyslet se nad rodinnými rozpočty českých domácností, analyzovat je a pak se rozhodnout, jak je vylepšit tak, aby člověk nemusel s důchodem spoléhat na stát, ale jen sám na sebe.

Já státu nevěřím. Vždyť politici se často neumí postarat ani o sebe, tak jak by se mohli postarat o stát a jeho občany? Já věřím jen sám sobě.

Pojďme se nejprve podívat na to, jaká je situace českých domácností, jaké mají úspory, kolik spoří a jak se připravují na důchod. Následně se podívejme, jaké mají investiční možnosti a na co se mají s blížícím se důchodem z pohledu peněz připravit.

Až budeme vědět, kolik peněz pro zabezpečení v důchodu potřebujeme, podívejme se na to, co nám pro důchod připravil stát a co od něj můžeme (nebo spíš nemůžeme) čekat.

Podíváme se, jak se (ne)řeší problémy se stárnoucí populací a nedostatkem peněz ve světě. Nemá smysl vymýšlet reformy, které už jinde vymysleli. Zaměřme se hlavně na jejich chyby. Není rozumné učit se z vlastních chyb, když se dá učit z chyb cizích. Bolí to méně.

A rozebereme také „reformy“, či spíš změny, které na nás chystají čeští politici pod vlivem svých poradců. (Mimochodem, všímáte si, jak je slovo „reforma“ zneužíváno? Za reformu se označuje každá změna, pro kterou se musí najít ospravedlnění. Přitom původní význam slova reforma by měl být něco jako „systémové vylepšení“.)

S vědomím toho všeho se pak pokusíme najít cestu, jak důchod přežít a prožít líp, než jak ho prožijí ti, kteří věří, že se o ně kdosi postará.

A co máte hledat jinde? Jestli si myslíte, že na těchto stránkách najdete radu, kde létají pečení holubi až do huby, musíte si koupit jinou knihu. Tato kniha slibuje jen práci a usilovné přemýšlení o penězích.

ČÁST 2:

OSOBNÍ FINANCE

Domácnosti, jejich příjmy, úspory a dluh

Markéta Šichtařová

Situace českých domácností se během posledních dvaceti let dramaticky zlepšila. V roce 2019 dosáhla průměrná hrubá mzda 34 125 Kč. To už je víc než 1 300 eur. Před pár lety takový průměrný příjem ještě vypadal jak hudba z Marsu.

Jenže na průměrnou mzdu většina lidí nedosáhne. Je lepší dívat se na takzvanou mzdu-medián. Tady ovšem obvykle narážíme na to, že mnoho lidí neví, co to je. Takže: jednoduše si představme, že seřadíme všechny mzdy v ekonomice od nejnižší po nejvyšší a zabodneme prst doprostřed. Touto optikou se ve čtvrtém kvartálu 2019 dostaneme na částku 31 202 Kč.² Jinými slovy, polovina zaměstnaných Čechů pobírala tuto nebo vyšší částku.

To je pořád solidní. Jenže pak se to začne horšit. Od této částky musíme ještě odečíst daně a různé odvody, takže čistého dostane na ruku běžný Čech mnohem méně. To už tak solidní zase není.

Najednou se dostaneme ke zjištění, že výraz „hrubá mzda“ je absolutně k ničemu a fiktivní. Hrubou mzdu totiž nikdo nikdy neuvidí: Zaměstnanec dostane na účet čistého mnohem *míň*, než je hrubá mzda. A zaměstnavatel zaplatí za zaměstnance se všemi náklady mnohem *víc*, než je hrubá mzda. Výraz hrubá mzda je vlastně taková finta na zaměstnance i zaměstnavatele. Vytváří úplně chybný dojem, že zaměstnanec stojí zaměstnavatele právě tuto hrubou mzdu – což je nesmysl. Vzhledem k tomu, že odvody státu spojené s výplatou jsou rozděleny mezi zaměstnavatele i zaměstnance, zaměstnanec stojí svého zaměstnavatele víc než hrubou mzdu. Je to záměrný podvod na zaměstnance ze strany státu, aby měli pocit, jak ti oškliví zaměstnavatelé, kteří dávají zaměstnancům práci a tím je živí, jsou lakomí, když zaměstnancům nechtějí přidat? Jistěže to podvod je.

A jak jsme na tom s úsporami z makroekonomického pohledu? Není to špatné. V roce 2018 činila míra hrubých úspor domácností v ČR 10,8 %.³ (Míra úspor domácností je definována jako „podíl hrubých úspor a hrubého disponibilního důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů“. Kterážto definice je tak krkolomná, že si ji zjednodušíme a budeme trochu nepřesně mluvit jen o procentu úspor na HDP.)

Celá EU28 měla v té době nižší míru úspor, a to jen 10,3 %. Jenomže srovnávat se s celou EU, v níž je valný díl Balkánu, je zavádějící.

2) <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>

3) <https://www.czso.cz/documents/10180/92010926/370002190819.pdf/8f94d089-629c-44fa-8480-ef6aa388a8b8?version=1.1>

Když se tedy budeme dívat na (dosud ještě) bohatou západní Evropu, uvidíme, že pořád spoříme málo. V Evropě vedou Němci s 18,5 %, následováni jsou Švédy s 18 % a Nizozemci s 15,1 %. Naopak polských 1,5 % míry úspor je skoro k pláči.

Když to tedy přeženu, můžeme zjednodušeně říct, že když budeme spořit dvakrát víc, budeme na tom o trochu líp než Němci; když se ale podíváme k Polákům, nemusíme to zase tolik hrotit.

Mnozí politici si vůbec neuvědomují, že pro ekonomiku není důležité jen to, jestli je, či není zrovna paralyzovaná třeba v lockdownu, jako opakovaně byla v průběhu celého roku 2020, ale také to, jakou mají lidé náladu a zda všelijakým vládním opatřením věří.⁴

Když ta či ona dočasná regulace skončí a užuž to vypadá, že se vrátíme do zajetých kolejí, přesně tato nálada lidí ekonomiku nakonec ovlivní nejvíc. Příklad? Poté, co v roce 2020 začala být ekonomika opakovaně vypínána kvůli pandemii covidu-19, lidé se naučili sedět doma. Zvykli si toho málo potřebovat a byli zmatení jak včela v zimě. Po pár měsících už ani nevěděli, co se ještě smí a co už ne. Tak raději nedělali nic, i když už směli. Taková nálada je samozřejmě těžkou ranou pro moderní ekonomiku, která žije ze spotřeby.

Stal se ze mě zelený zachránce planety. Nedobrovolně.

Vladimír Pikora

V posledních letech zjišťuji, jak jsem vlastně skromný. A myslím, že takových je nás mnoho. Téměř neutrácím. Kupuji jen to, co je opravdu nezbytné, což jsou vlastně jen potraviny. Oblečení jsem si naposledy koupil před tak dávnou dobou, že si už ani nepamatuji kdy. Nechci pomyslet na všechny ty, kteří žijí z toho, že vyrábějí, dovážejí či prodávají textil, protože pokud se brzy nevrátíme do velmi dlouhodobého normálu, tak si letos už asi nic nekoupím.

V poslední době se chovám přesně tak, jak o tom mnozí zelení léta básnili. Okřídleně tvrdili, že aby člověk nezatěžoval planetu, stačí mu jen 99 věcí, kde pár ponožek počítali za dvě věci. Zhruba od doby, kdy byla poprvé na jaře 2020 ekonomika vypnuta kvůli pandemii covidu-19, v tom najednou jedu s nimi, ať chci, nebo nechci. (Nechci.)

Začal jsem od té doby pobývat tak často v home office, že skoro nic nepotřebuji. A co hůř, já už nic nového materiálního ani nechci! Spotřebitel, který nic nechce a po ničem netouží, je ovšem metlou kapitalismu. Už se nikam nežene, o nic se nesnaží. Ekonomika se kvůli němu zadrhla. Můžete snižovat úrokové sazby, dávat speciální dávky i rozhazovat peníze z helikoptéry, všechno je to k ničemu. Ekonomika narazila na apatii.

Běžný spotřebitel dřív snil o novém autě, ale k čemu dnes auto? Jezdí se tak málo, že se mu snad vyplatí i taxi. Nákup auta proto odloží. A možná už navždy.

4) <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/103597/vladimir-pikora-korona-prinasi-nejcekane-uspory-domacnosti-bez-utratale-ekonomiku-zabijeme.html>